

اهمیت فراگیری فرمول‌های کنش‌های گفتاری محیط فرهنگی روسی برای دانشجویان ایرانی

مریم شفق^۱

چکیده

موضوع این کرسی، لزوم وارد شدن واحد درسی دانشگاهی در حوزه آموزش فرمول‌های کنش - های گفتاری در سلسله مراتب اجتماعی، جنسیتی، مذهبی، سنی و ... در زبانهنگ (زبان + فرهنگ) روسی در مقایسه با زبانهنگ ایرانیان است. در ارتباط میان فرهنگی چنین دانشی می‌تواند با موفقیت ارتباطی همراه باشد؛ و ندانستن آن شکست ارتباطی در پی خواهد داشت. تفاوت‌های زبانهنگی در صورت‌های اظهار ادب و احترام، تواضع و فروتنی، مهربانی در فرهنگ کلامی روس‌ها و ایرانیان و به طور خاص نقش تعارفات و بسامد به کارگیری بالای آن در پاره‌ای از کنش‌های گفتاری در موقعیت‌های تعارف به عنوان یک پدیده زبانهنگی برای ایرانیان، فاکتوری تاثیرگذار بر شکل‌گیری فرمول‌های سلام و احوالپرسی، خطاب، جلب توجه، آشنایی، درخواست، معذرت‌خواهی، آرزو، مشورت، دعوت، موافقت / مخالفت، حس همدردی، دل‌داری، تایید، خداحافظی و مانند است. مواد زبانی پژوهش پیش روی عبارتند از: فرهنگ تفسیری آداب کلام و معاشرت روسی نوشته آ.گ. بالاکای (۲۰۰۴)، پیکره زبانی ملی روسی (<https://ruscorpora.ru>) و مونوگرافی‌های متعدد ن.ای. فارمانفسکایا. روش پژوهش کتابخانه‌ای است و مبتنی بر مقایسه ساختارهای زبانی

روسی با برابره‌های زبانه‌نگ ایرانیان است. نظریه کرسی پیشنهادی مبتنی بر لزوم تدریس مواد زبانی در زبان‌شناسی معاشرت و فرمول‌های کنش‌های گفتاری به دانشجویان مقطع کارشناسی روسی است. تجربه تدریس زبان روسی به عنوان زبان خارجی در کشورهای غیرروس‌زبان منتهی به تدوین کتاب‌های آموزشی فرمول‌های کنش‌های گفتاری زبان روسی همراه با ارائه برابره‌های زبان مادری شده است که می‌تواند الگویی کارآمد برای آموزش زبان روسی به دانشجویان ایرانی باشد.

واژگان کلیدی: زبانه‌نگ، کنش‌های گفتاری، واحد تدریس، زبان روسی به عنوان زبان خارجی.

مقدمه

موضوع پژوهش پیش‌روی به ضرورت آموزش فرمول‌های کنش‌های گفتاری «سلام»، «خداحافظی»، «دعوت»، «درخواست»، «معذرت‌خواهی»، «سپاسگزاری»، «مشورت»، «نصیحت»، «خطاب» و ... در محیط فرهنگی روس‌زبانان به دانشجویان ایرانی می‌پردازد. هدف از طرح موضوع، تأکید بر لزوم تدریس مولفه‌های حامل بار فرهنگی و آداب معاشرت کلام بر پایه فرهنگ مقصد - فرهنگ کلامی روسی در این مورد - برای دانشجویان غیرروس (ایرانی) است. در زبان و فرهنگ هر قوم و ملیتی، نحوه اندیشه، شیوه زندگی، سنت‌ها و رسوم، عادت‌های رفتاری و نرم‌های اخلاقی، درک و ارزیابی آن مردم از محیط پیرامون خویش نمایان می‌شود. مفهوم آداب معاشرت کلام امروزه توجه زبان‌شناسان و مدرسان زبان‌های خارجی را در جهت آموزش ارتباط و زبان‌شناسی کاربردی به خود جلب کرده است. امروزه در بسیاری از کشورهای جهان که زبان روسی به عنوان زبان خارجی تدریس می‌شود، کتاب‌های درسی شامل فرمول‌های موقعیت‌های مختلف کلامی رسمی و غیررسمی تدوین شده است. نوآوری موضوع کرسی حاضر از جهت توجه به موضوع برای استفاده دانشجویان ایرانی است. از این روی، مؤلف مقاله پیش روی بر پایه مقالات و آثار منتشره خویش بر اهمیت موضوع فرمول‌های کنش‌های گفتاری، آشنایی با ساختارهای ادب، تواضع و احترام در زبان مقصد در فضای میان فرهنگی ایرانی و روسی تأکید دارد. نداشتن دانش

زبانی در این حوزه می‌تواند به شکست ارتباطی منجر شود و منظور گوینده توسط شنونده به نادرستی دریافت شود.

مهم‌ترین منابع زبانی فرمول‌های کنش‌های گفتاری مربوط به موقعیت‌های رسمی و غیررسمی کلام و در سلسله مراتب مختلف عمودی سنی، جنسیتی، اجتماعی - اداری و مذهبی در فرهنگ کلامی روس‌ها را می‌توان «فرهنگ آداب معاشرت کلام» آ.گ. بالاکای (۲۰۰۴) و نیز مونوگرافی‌های متعدد ن.ای. فارمانفسکیا - استاد زبان روسی انستیتو دولتی زبان روسی آ.س. پوشکین - دانست. مشخص است که برای تدوین کتاب درسی آموزش این صورت‌های زبانی به دانشجویان ایرانی پیش از هر چیز دسته‌بندی این فرمول‌ها همراه با برابره‌های کلامی ایرانیان در موقعیت‌های مشابه حائز اهمیت است. منبع شفاهی گردآوری فرمول‌های زبانی در طرح پیش روی در زبان فارسی ثبت سخن شفاهی دکتر احمدتمیم‌داری - استاد زبان و ادبیات فارسی و ادبیات فولکلور دانشگاه علامه طباطبائی است و منبع شفاهی گردآوری فرمول‌های زبانی در محیط کلامی روسی، ثبت سخن شفاهی آلکساندر ایوانویچ پولیشوک - استاد زبان فارسی و رئیس مرکز زبان و فرهنگ ایرانی دانشگاه دولتی زبان‌شناسی مسکو (در زبان روسی) است. علاوه بر این «بدنه ملی زبان روسی»^۱ مبنای علمی مناسبی برای یافتن نمونه‌های ادبی از ادبیات، متون مطبوعاتی، متن سخنرانی‌ها، خاطرات و ... در زبان روسی است. نتیجه اجرای پیشنهاد کرسی حاضر که به شکل تدوین کتاب آموزشی پیشنهاد می‌شود، می‌تواند در امر آموزش زبان روسی به دانشجویان ایرانی در واحد درسی «نگارش پیشرفته» به منظور افزایش توانایی ارتباطی موفق در دانشجویان ایرانی در محیط کلامی روسی مورد استفاده قرار گیرد.

مفهوم «زبان‌نگ» و نقش آن در شکل‌گیری ارتباط میان‌فرهنگی

شناخت آداب معاشرت کلام روسی و فارسی نظامی از نشانه‌های زبانی در قالب فرمول‌های کلامی و قواعد به کارگیری آن فرمول‌ها با توجه به قوانین معاشرت در یک جامعه مشخص زبان‌نگی (زبان

1 Национальный корпус русского языка, <https://ruscorpora.ru/>

+ فرهنگ) (در مورد پژوهش حاضر زبان‌های روسی و فارسی) را شامل می‌شود. این صورت‌های زبانی ضامن حفظ روابط مؤدبانه، رسمی، دوستانه، برآمده از حس خیرخواهی و ... بر اساس موقعیت کلامی هستند. به عبارتی آداب معاشرت کلام را می‌توان صورت‌های زبانی آماده به منظور حفظ ادب و احترام و رعایت سلسه مراتب اعم از سلسه مراتب سنی^۱، جنسیتی^۲، اجتماعی-اداری^۳، مذهبی^۴ دانست و آن دربردارنده قوانین آداب رفتار کلامی در جامعه است. فرمول‌های آداب معاشرت عموماً مربوط به دیالوگ / گفتار هستند و آن، موقعیت‌هایی چون سلام و احوالپرسی، خطاب، جلب توجه، آشنایی، درخواست، معذرت‌خواهی، آرزو، مشورت، دعوت، موافقت / مخالفت، حس همدردی، دل‌داری، تأیید، خداحافظی و مانند آن را دربرمی‌گیرد.

شناخت قوانین آداب معاشرت کلام پیش از هر چیز از یک سو با شناخت فرهنگی گوینده / نویسنده از جامعه زبانی (روسی / فارسی) که در آن قرار دارد و از سوی دیگر برداشت گویشوران یک زبانهنگ مشخص نسبت به معیارهای رعایت ادب و احترام در آن جامعه کلامی در ارتباط است. مولفه دیگری که در شکل‌گیری فرمول‌های آداب معاشرت کلامی نقش دارند، عبارت‌اند از: «مهربانی»، «خیرخواهی»، «مؤدب بودن»، «گشاده‌رویی» و «میهمان‌نوازی»، «تواضع و فروتنی» در ارتباط با «خویشان» و «غیر» است. شناخت و رعایت رسوم و عادات و ارزش‌های اخلاقی نیکو از مواردی است که هر گویشور زبان لازم است در موقعیت زبانی مقصد بر آن آگاه بوده و آن را رعایت کند.

آداب معاشرت کلام امروزه در زبان‌شناسی معاشرت به عنوان مؤلفه مهم زبانهنگ شناخته می‌شود. نخستین فرهنگ‌های آداب معاشرت روسی بر پایه تأثیر فرهنگ کلامی اروپاییان تدوین شده است. در شرایط تحولات اجتماعی و انقلابی در روابط میان قومیتی و میان دولت‌ها، صورت‌های آداب معاشرت کلام می‌توانند ویژگی‌های اخلاقی و آداب رفتاری، سیاسی و ملیتی، جنسیتی و ... را نمایش دهند. زبانهنگ هر جامعه کلامی در عین یکپارچگی

1 Возрастная иерархия

2 Гендерная иерархия

3 Социально-административная иерархия

4 Религиозная иерархия

و خودویژگی، می‌تواند در درون خود تنوع فراوانی را دربرداشته باشد. فرمول‌های آداب کلام تنها به عنوان صورت‌های ظاهری و فاقد معنا و با هدف زیبایی سخن به کار نمی‌روند. این صورت‌های زبانی ارزش‌های فرهنگی رفتار میان یک قوم و ملت را نشان می‌دهد. امروزه در دانش متد روش تدریس زبان‌های خارجی به مفهوم فرهنگ در زبان مقصد همچنین بیشتر و بیشتر توجه زبان‌شناسان را به خود جلب می‌کند. زبان، آن بخشی از فرهنگ به شمار می‌آید که در آن نقش‌های کاربردشناختی و ارتباطی زبان نهفته است (Федоров, 2014: c. 85). زبان مادری در میان هر قوم فرهنگی مشخص به واسطه ویژگی‌های فرهنگی از زبان قوم‌های همسایه متمایز و متفاوت است. زبان مادری ویژگی‌های شیوه اندیشه گویشوران، نظام روانی قوم گویشور به آن زبان را منعکس می‌کند و یک ملت را خاص و ویژه و تکرار ناپذیر می‌گرداند. مفهوم «زبان‌نگ»^۱ به همین سبب پدیدار گشته است و آن ارتباط زبان و فرهنگ، زبان و قومیت و زبان و ذهنیت یک ملت را نمایش می‌دهد (Ангелова, 2004: c. 1). در زبان‌نگ هر قوم مشخص، ارزش‌های ملی قومیتی، سنت‌ها و رسوم، شیوه اندیشه آن مردم و جهان بینی ایشان نهفته است. از همین روی، ای.آ. استرنین (Стернин, 2011) اصطلاح «ویژگی زبان‌نگی پدیده‌ای زبانی»^۲ و «تفسیر زبان‌نگی»^۳ را پیشنهاد می‌دهد.

ا.خ. میروشیکو^۴ و آ.گ. برموس^۵ بر مبرم بودن شکل‌گیری توانمندی‌های زبانی و میان-فرهنگی فراگیرندگان زبان‌های خارجی تأکید دارند (Мирошникова, 2017). توجه ی.آ. یورینا^۶ و م.و. گریکو^۷ بر مبرم بودن تدوین فرهنگ واژگان زبان‌نگی متمرکز است (Юрина Е.А., Грекова, 2014: c. 126-143). ف.گ. فات‌کوللینا^۸ ارتباط مفاهیم

1 лингвокультура

2 лингвокультурная специфика языковых явлений

3 лингвокультурная интерпретация

4 О.Х.Мирошникова

5 А.Г.Бермус

6 Е.А.Юрина

7 М.В.Грекова

8 Ф.Г.Фаткуллина

«زبان‌نگ شناسی»^۱ و «زبان‌نگ» را بررسی می‌کند (Фаткуллина, 2020: с. 102-112). از دیدگاه وی، در زبان‌نگ فاکتور «شخصیت» گوینده نهفته است (Фаткуллина, 2020: с. 103). ارزش‌های فرهنگی و آداب معاشرت در میان هر قوم و ملیت مجموعی از صورت‌های مشخص کنش‌های گفتاری در سلسله مراتب افقی و عمودی ارتباط رسمی و غیررسمی طرفین معاشرت دیکته می‌کند. سلسله مراتب افقی ارتباط کلامی میان «خویشان» و «دوستان» را در برمی‌گیرد؛ و سلسله مراتب عمودی ارتباط کلامی با تفاوت‌های سنی، جنسیتی، موقعیتی – اجتماعی، مذهبی را شامل می‌شود. زبان تجسمی است از روابط متقابل و باورها و اعتقادات اجتماعی، مذهبی و اصول اخلاقی در یک جامعه مشخص زبانی.

شیوه اندیشه و ذهنیت، هیجان فراگیری زبان که تأثیر ارتباط کلامی موفق است و نیز نقش زبان‌نگ (تأثیر فرهنگ بر صورت‌های زبانی) در شکل‌گیری یک ارتباط کلامی نقش به‌سزایی دارد. این مؤلفه‌ها در کنار یکدیگر یک زبان را شکل می‌دهند: گزینش واژگان و ساختار نحوی کلام تصویری از اندیشه گوینده، ویژگی‌ها و شخصیت وی را نمایش می‌دهد. گستردگی دیدگاه گوینده از فراوانی ذخیره واژگان وی آشکار می‌شود (پیشقدم، ۱۳۹۹: ۱۰). پیشقدم زیرگروه‌های زیر را برای «زبان‌نگ»^۲ برمی‌شمارد: فردیت پرهیزی، قدرت / احترام محوری، مسئولیت‌گریزی، صراحت‌گریزی، هوش هیجانی افزا، خانواده محوری (پیشقدم، ۱۳۹۱: ۴۷). میان زبان، فرهنگ و ذهنیت و اندیشه مردمان یک رابطه سه جانبه برقرار است (پیشقدم، ۱۳۹۱: ۴۹). پرهیز از دقیق بودن در زبان‌نگ ایرانی پیش از هر چیز ریشه در سنت‌ها و تعارف‌های ایرانی دارد (در این باره بنگرید به: Шафаги, 2020).

سابقه موضوع در فدراسیون روسیه

ویژگی مهم زبان‌شناسی نوین در علم ارتباط توجه و علاقمندی به اهمیت و نقش و عملکرد

1 лингвокультурология

2 лингвокультура

واحدهای زبانی در فرایند معاشرت کلامی و نقش ارتباطی آن است. به اعتقاد یون. کارائولوف «شخصیت زبانی ایده‌ای است که در تمامی جنبه‌های پژوهش در زبان ورود می‌یابد و در عین حال مرز میان علومی که محور آن پژوهش در انسان است را برهم می‌ریزد. چرا که مطالعه در انسان بدون توجه به زبان غیرممکن است» (Караулов, 1987: 3). وی بر این باور است که شناخت زبان بدون شناخت شخص و شخصیت زبانی او غیرممکن است.

پژوهش در آداب معاشرت کلام موضوع پژوهش‌های زبانی است و آن یکی از شاخص‌های روابط اشخاص است که در زبان بازتاب می‌یابد. آداب معاشرت کلام از مهم‌ترین مولفه‌های فرهنگ و جزء لاینفک نظام رفتار آداب معاشرت انسان در جامعه به حساب می‌آید. دشواری مربوط به درک آداب کلام از نیمه دوم قرن بیستم در آثار و.گ. کاستامارف^۱، آ.آ. آکیشینا^۲ و ن.ای. فارمانفسکایا^۳ مورد بررسی و تحقیق قرار گرفته است. این موضوع همچنین مورد توجه و.ی. گلدین^۴، آ.گ. بالاکای^۵، ت.گ. میخالچوک^۶ و بسیاری دیگر بوده است. مقصود و منظور از آداب معاشرت کلامی نظام صورت‌های ثابت معاشرت است که توسط جامعه‌ای مشخص برای برقراری ارتباط میان دو سوی گفتگو به کاربرده می‌شود و در جامعه بر اساس نقش اجتماعی و موقعیت کلامی در محیط رسمی و غیررسمی کلام به کار می‌رود (Лингвистический энциклопедический словарь, 1990: 413). پایه و اساس آداب معاشرت کلام را نظام واحدهای زبانی و نقش معاشرت و ارتباط و بیان اندیشه مشخص می‌نماید.

ن.ای. فارمانفسکایا با اتکا بر نقش ارتباطی زبان، نقش‌های ویژه‌ای برای آداب معاشرت کلام متمایز می‌شود که برقراری ارتباط، حل و فصل، حالات‌های احساسی مختلف و توجه به مخاطب از آن دست است. وی تأکید دارد که در بررسی نقش آداب معاشرت کلام توجه

1 В.Г.Костомаров

2 А.А.Акишина

3 Н.И.Формановская

4 В.Е.Гольдин

5 А.Г.Балакай

6 Т.Г.Михальчук

اهمیت فراگیری فرمول‌های کنش‌های گفتاری محیط... ۴۰۰

به چگونگی جایگاه آداب کلام در جامعه و نقش آن در معاشرت کلامی اهمیت دارد و اینکه چگونه هر صورت زبانی در متن ارتباطی دو سوی گفتگو انجام می‌گیرد (Формановская, 1982: 14).

موقعیت کلامی که در آن آداب کلام صورت می‌پذیرد موقعیت بلاواسطه معاشرت است که توسط مختصات «من»، «تو»، «اینجا»، «الان» روشن می‌شود و آن هسته و مرکز میدان واحدهای زبانی در آداب معاشرت را شکل می‌دهد. طبیعت این واحدهای زبان از نظر دستور زبان توسط مختصات «من»، «تو»، «اینجا»، «الان» مشخص می‌شود (лингвистический словарь, 1990: 413). از همین روی است که امروزه بسیاری از زبان‌شناسان به فرمول‌های ثابت معاشرت کلامی در موقعیت‌های مختلف معاشرت چون خداحافظی، سلام، معذرت خواهی، خطاب، درخواست و ... توجه دارند.

مقایسه برخی نمونه‌های زبانی کنش‌های گفتاری در زبان‌های روسی و فارسی
در اینجا به ۴ مورد از فرمول‌های زبانی در محیط کلامی روسی و ایرانی می‌پردازیم که «راهکار تواضع» و «تعارف» در فرهنگ ایرانی و سبک‌های کلامی دربردارنده بار احساسی برآمده از حس نیاز در گوینده، یعنی «لعن و نفرین» و «التماس» از آن جمله است.

ادب ایرانی «تعارف» در مقایسه با آداب روسی

واژه «تعارف» به واژگان عربی «عرفه» («دانستن»، «دریافت دانش») برمی‌گردد که وارد زبان فارسی شده است، اما بارمعنایی کاملاً ایرانی دارد. «تعارف» به‌عنوان یک پدیده رفتار گفتاری و فرهنگی از ویژگی‌های محیط فرهنگی ایرانی به‌عنوان گونه‌ای خاص از سبک آداب کلام برخوردار است. برای این پدیده فرهنگی، اصطلاح زبانی برابر در زبان‌های دیگر یافت نمی‌شود چرا که تعارف ایرانی در زمره واقعیت‌های فرهنگی زندگی ایرانیان قرار دارد (جعفری، غیائی، ۱۳۹۷: ۱۱۰). برگردان واژه «تعارف» به زبان روسی تا میزان بسیاری از روی متن مشخص می‌شود و ویژگی آن تنوع بسیار موقعیت‌های زبانی است. تعارف ایرانی برای دیگر فرهنگ‌ها ناشناخته و غیرقابل درک است و آن با

«رسم و رسوم» و یا «تعریف و تمجید» قابل جایگزین نیست. تعارف ایرانی ترکیبی است از مفاهیمی چون «ستایش»، «تعریف و تمجید»، «آداب معاشرت»، «مودب بودن»، «رفتار نیکو»، «ملاحظه داشتن»، «سنت»، «پیشنهاد»، «دعوت». در آداب معاشرت کلام اغلب صورت‌هایی چون «تعارف نکنید» [Не Давайте, без церемоний (по-домашнему),] یا «بی تعارف!» [попросту)! Скажи(те) прямо] شنیده می‌شوند.

تعارف و پذیرایی از میهمان: صورت فرمول کلی تعارف در موقعیت پذیرایی از میهمان در محیط کلامی روسی به کمک عبارت угощайтесь بیان می‌شود که برابری متنوعی در زبان فارسی دارد: نوش جان کنید!، میل کنید!، تناول بفرمایید!، صرف کنید! در تمامی این صورت‌های پی‌مائه احترام بسیار نسبت به مخاطب کلامی و حفظ «چهره» آشکار است. تعارف نمایانگر صمیمیت و احترام نسبت به میهمان / مخاطب کلامی است. ویژگی چنین تعارفی، تکرار دعوت به سر میز، توجه به میهمان و ... است. چنین تعارفی در محیط کلامی ایرانیان از پافشاری و تکرار بیشتر در طول زمان برخوردار است.

Кушайте, а то остынет. / Кушайте, а то может остыть.

(لطفاً غذا را) بخورید. سرد نشود (از دهان نیفتد).

Чувствуйте себя как дома. (فکر کنید) منزل خودتان است.

مقایسه صورت‌های فرهنگی تعارف و پذیرایی از میهمان در محیط کلامی روسی و ایرانی در محیط غیررسمی کلام دارای شباهت‌هایی است: در هر دو فرهنگ کلامی از واژگان فولکلور زبان محاوره بهره گرفته می‌شود و ژارگون‌ها و سبک‌های پایین کلامی به کار می‌رود. چنین ساختارهایی از یک سوی صمیمیت محیط کلامی غیررسمی و از سوی دیگر محیط کلامی دور از ادب و غیررسمی را نشان می‌دهند: بزَن تو رگ / بنداز بالا / بنداز تو خندانق بالا / بنداز تو هندانق بالا / بترک (در زبان فارسی) و Брось (что-нибудь) в желудок (در زبان روسی). در محیط کلامی روسی عبارت فوق را تنها در محیط کلامی «خویش» می‌توان شنید. در فرهنگ کلامی ایرانیان این عبارت‌ها در زمره تعارفات به شمار

اهمیت فراگیری فرمول‌های کنش‌های گفتاری محیط... ۴۰۲

نمی‌روند و گونه پایین سبک کلامی برای پذیرایی از «خویش» (دوستان و نزدیکان) هستند. این عبارت‌ها دور از آداب معاشرت به حساب می‌آیند. فرمول کلام روسی [Ешь! بخور!] و گونه‌های آن در فارسی دارای برابری کوفت کن! و کارت سه سر کن! هستند که صورت نخست از بسامد کاربرد بالاتری نسبت به صورت دوم برخوردار است. از صورت‌های پذیرایی سبک پایین در زبان محاوره روسی و ایرانی می‌توان به Жри (با حرص) بلمبان!؛ Лопай! بترک!؛ Уплетай за обе щеки! دو لپی بلمبون!؛ Хавай! کوفت کن! را نام برد.

سبک کلامی التماس در زیر گروه کنش گفتاری «درخواست»

سبک کلامی «التماس و سوگند دادن» به حوزه گفتگو مربوط می‌شوند و از ویژگی غیررسمی بودن محیط معاشرت و صورت شفاهی کلام است و از احساس نیاز گوینده برمی‌آید. مخاطب کلامی التماس نیازمند تحریک مخاطب به انجام عملی است. در سوی دیگر محور کنش گفتاری «التماس»، کنش گفتاری «تهدید» قرار دارد. در تهدید برخلاف التماس، گوینده قوی‌تر و توانمندتر از مخاطب کلامی است. در التماس، آهنگ نیازمندی نمایان است؛ درخواست به آسانی رنگ التماس به خود می‌گیرد. عموماً نفع و سود عمل مورد التماس (درخواست) متوجه گوینده است. اما مواردی نیز وجود دارد که در آن سبک کلامی التماس را می‌توان در نقش کنش گفتاری «نصیحت» به کار برد که در آن نفع عمل درخواستی متوجه شنونده است. چه در محیط کلامی ایرانیان و چه در محیط کلامی روس‌ها، التماس اغلب با کنش گفتاری «سوگند دادن» همراه می‌شود. در زبان فارسی برخی موارد از کاربرد سوگند مشاهده می‌شود که در معنای مجازی التماس به کار برده می‌شوند.

سبک کلامی «التماس» می‌تواند در معنای کنش‌های گفتاری «سپاسگزاری»، «سوگند»،

«نصیحت»، «دعا» به کار می‌رود:

«التماس» در نقش «سپاسگزاری»:

تمام عمر ممنونات / مدیونات خواهم بود. Всю жизнь тебе благодарна буду

تمام عمر دعاگویتان خواهم بود! (Всю жизнь буду молиться за Вами)!

«التماس» در نقش «سوگند»:

قسمت می‌دهم دیگر این کار را انجام ندهی! Клянусь тебе, больше так не делать!

«التماس» در نقش «نصیحت»:

ازت التماس می‌کنم احتیاط کنی. Умоляю тебя быть осторожным.

التماس در نقش نصیحت می‌توان در قالب معنای درخواست توقف عملی مضر برای مخاطب کلامی بیان شود:

Умоляю Вас, не живите ради детей.

ازتان التماس می‌کنم به خاطر بچه‌ها زندگی نکنید.

«التماس» و «دعا»: التماس در ارتباط تنگاتنگ معنایی با موقعیت دعا قرار دارد. دعا،

درخواست از خداوند را گویند. دعا می‌تواند با پی‌رنگ التماس و لابه از خداوند همراه باشد.

«دعوت» و «تعارف»: دعوت را می‌توان در دو گروه اصلی «دعوت دروغین» و «دعوت

راستین / صمیمانه» تقسیم‌بندی کرد. پدیده تواضع دروغین و دعوت دروغین در زبانهنگ

روسی وجود ندارد. روس‌ها صداقت را دوست می‌دارند و اظهار دروغین تواضع از نظر ایشان

نازیباست. ایرانیان از استراتژی تواضع دروغین و دعوت دروغین به عنوان استراتژی‌های

زبانی اظهار ادب در جامعه بهره می‌گیرند. ایرانیان از همان اوان کودکی با این صورت‌های

استراتژی زبانی آشنا می‌شوند. دعوت فرمال یا دعوت دروغین در میان ایرانیان به صورتی از

تعارف و اظهار ادب بدل گشته است (در این باره بنگرید به: Шафаги, Загидуллина,

138-130: 2020). دعوت کننده از پیش پاسخ مخاطب را به دعوت ظاهری خود می‌داند:

و این پاسخ «رد پیشنهاد / رد دعوت» (отказ) است. این پاسخ رد به پیشنهاد و یا دعوت

انجام شده خود نمایانگر ادب در پاسخ به دعوت نمادین در محیط کلامی ایرانیان است.

کیفیت پافشاری و امری بودن نقش مهمی در شکل‌گیری صورت‌های «دعوت» دارد. این

مفاهیم صورت‌های دعوت ایرانی را مودبانه‌تر و خوشایندتر می‌نماید. در محیط کلامی ایرانیان، کیفیت‌های نامبرده در چارچوب رعایت رسم و سنت‌ها و دعوت نمادین آشکار می‌شود. در محیط کلامی روسی پافشاری و امری بودن در صورت‌های دعوت نمایانگر دعوتی راستین و صمیمانه است و نمی‌تواند تنها از نقش صوری برخوردار باشد (Винантова, 2010: 42). برخی از صورت‌های دعوت ظاهری / غیرواقعی در زبان فارسی به شکل زیر هستند: /از دیدن تان خوشحال می‌شویم! (Будем рады Вас)؛ حتماً پیش ما بیایید! (Обязательно приходите к нам в гости)؛ منتظر تان هستیم! (Будем ждать Вас)؛ اگر نیاید از دست‌تان ناراحت می‌شویم! (Не Придешь – обидемся)

مفهوم‌های «میهمان‌نوازی» (гостеприимство) و «نان و نمک خوردن» (хлебосольство) از مفاهیم اصلی و مهم در فرهنگ روسی و ایرانی به حساب می‌آیند. در هر دو محیط زبانهنگی صورت‌های دعوت از مخاطب برای آنکه سر راه به دوستان و خویشان سری بزند شنیده می‌شود. این صورت از فرمول‌های دعوت همراه با حداقل تلاش از سوی هر دو طرف ارتباط است: پیش ما بیایید! / به ما سر بزنید! (Заходи (-те) к нам ؛ Забей (-те) к нам . در این موارد عمل گوینده ویژگی گفتار در مسیر حرکت را دارد. صورت‌های دعوت: (1) Приходи (-те) ؛ (2) Приезжай (-те) ؛ (3) Заходи (-те) ؛ (4) Приезжай (-те) ؛ از آن جهت از یکدیگر متمایز هستند که در مورد (1) گوینده دعوت از پیش آماده میزبانی از مخاطب کلامی خود است در حالیکه در صورت (2) گوینده متعهد و موظف به پذیرش و پذیرایی از میهمان نیست (Винантова, 2010: 42). از این نقطه نظر می‌توان این صورت‌های زبانی در زبان روسی را برابر با تعارف دروغین به منظور اظهار ادب در محیط کلامی ایرانی دانست.

فرمول‌های دعوت متقابل پیشنهاد رفتن دو سوی گفتگو به مکانی و پافشاری دعوت کننده برای دعوت همراه است. چنین صورتی از دعوت دارای نقش محرک به منظور انجام فعلی است و در محیط‌های ارتباط دوستانه صورت می‌پذیرد. عموماً این صورت‌های دارای ساختار

جملات پرسشی هستند. برخی از ساختارهای نحوی این صورت‌ها به شکل زیر هستند: (۱) صورت فعلی (-те) давай / بیا / بیاید. در زبان روسی: فعل دوم در بردارنده معنای دعوت به رفتن به جایی در صورت اول شخص جمع: Давай (-те) сходим куда-н / بیا / بیاید به ... برویم. و یا در صورت امری قرار می‌گیرد: Давай (-те) иди ... بیا / بیاید به ... برویم. در زبان فارسی در چنین ساختاری فعل دوم تنها در صورت اول شخص جمع کاربرد دارد. (۲) صورت اول شخص فعل حرکتی: Идем с нами با هم (ما) برویم! چنین صورت نحوی در زبان فارسی متداول نیست. (۳) پرسش از میل و خواست و تمایل مخاطب برای رفتن به جایی همراه با گوینده. چنین صورت‌های پرسشی به کمک ساختار دستوری: Вы согласитесь пойти со мной ...؟ [موافق هستید / با من] برویم ...؟ در فرهنگ روسی و ایرانی شکل می‌گیرد. ذکر ضمیر همراهی «با من» در فرهنگ کلامی ایرانیان الزامی نیست. در فرهنگ کلامی روس‌ها ساختارهای منفی فعل احترام بیشتری را نشان می‌دهند: Вы не согласитесь пойти со мной ...؟ [موافق هستید با من به ... برویم؟]؛ تشدید احترام و ادب گوینده از محل افزودن ادات ли حاصل می‌شود: Не согласитесь ли Вы пойти со мной ...؟ [موافق نیستید با من به ... برویم؟].

در زبانهنگ ایرانیان دعوت رسمی به منزل گوینده از تنوع ساختارهای زبانی برخوردار است که فاقد برابر سبکی در زبانهنگ روس‌هاست: قدم رنجه بفرماید. [Дайте, пожалуйста, страдать своим ногам]؟ [تشریف بیاورید. قدم به کلبه حقیر ما بگذارید. Приходите, пожалуйста. Шагайте в наш скромный домик.]

منت بر سر ما بگذارید.

[Делайте, пожалуйста, меннат над нашей головой. Приходите в наш скромный домик].

برابر عبارت‌های نامبرده، می‌تواند عبارت *Прошу к нашему Шалашу* [به کلبه حقیر ما تشریف بیاورید!] در فرهنگ کلامی روسی باشد که البته امروزه از بسامد کاربردی بالایی در فرهنگ کلامی روسی برخوردار نیست.

راهکار تواضع در اظهار ادب ایرانیان

متن زبانی که کنش گفتاری «تواضع» در آن صورت می‌پذیرد، تاثیر بسیاری بر شکل‌گیری معنایی و تعیین نیروی منظوری کنش تواضع دارد. این متن می‌تواند مفاهیم کنش‌های گفتاری «ستایش»^۱، «تحسین»^۲، و یا «تعریف و تمجید»^۳ را در خود همراه داشته باشد. تواضع را می‌توان مثبت و یا منفی ارزیابی کرد. در تواضع مثبت (تواضع راستین) گوینده احساسات راستین خود به منظور اظهار ادب و احترام به مخاطب کلامی را اظهار می‌دارد. در این حالت او عرف مورد پذیرش اظهار تواضع در جامعه زبانی را رعایت می‌کند. در تواضع منفی (تواضع دروغین)، گوینده پا را از عرف مورد پذیرش جامعه برون می‌گذارد. اظهار تواضع در ارتباط تنگاتنگی با رعایت اصل ادب ج. لیچ و راهکار تواضع قرار دارد. متواضع بودن در معنای «مودب بودن» است. پاسخ به تواضع خود می‌تواند شامل گروهی از کنش‌های گفتاری شامل «نصیحت»، «تأیید»، «ستایش» و یا حتی «سرزنش» باشد. از شمار ابزار زبانی که در پاسخ به کنش تواضع به کار گرفته می‌شوند، می‌توان از صورت امر افعال *Не скромничай* و *преувеличивать* به همراه جزء منفی‌ساز *не* نام برد: *Не скромничай! (-те)* شکسته *نفسی نغرمایید!* ؛ *Не преувеличивай (-те)* *مبالغه نغرمایید!* صورت زمان حال دوم شخص مفرد و جمع افعال مذکور: *Скромничаешь* شکسته *نفسی می‌کنی!* ؛ *Скромничаете* شکسته *نفسی می‌کنید!* ؛ *Преувеличиваете* *مبالغه می‌کنید!* *Преувеличиваете* *مبالغه* *излишне* «بیش از اندازه» و *чрезмерно* «بیش از حد» و دال بر انجام تواضع *зря* «بیهوده» / «بیخود» در شکل‌گیری

1 похвал

2 одобрение

3 Комплимент

این صورت‌های نحوی نقش مهمی دارند.

لعن و نفرین

لعن و نفرین میل گوینده است در جهت دور کردن خیر و مهربانی خداوند از محیط زندگی کسی (انوری، جلد ۷، ۱۳۸۱: ۶۴۱۳). در زبانهنگ ایرانیان و روس‌ها «لعنت فرستادن» و «لعنت کردن» «посылать проклятия» «проклинать» به کمک صورت‌های نحوی زیر صورت می‌گیرد:

برای‌های زبانهنگ روسی	برای‌های زبانهنگ ایرانی
Будь он проклят!	لعنت بر او باد!
Пусть его проклянёт Господь!	لعنه الله علیه!
Пушай его накажет (проклянёт) Бог!	لعنهم الله!
Пусть тебе не даёт покоя проклятье Божье.	به لعنت خداوند گرفتار شوی!
Не стоит даже божьего проклятия.	به لعنت خدا نمی‌ارزد!

در محیط فرهنگی زبانی ایرانیان صورت‌های «ایشالا»، «الهی» و مانند آن در معنای جمله دعایی روسی *Дай Бог* [خداوند کند!] پس‌رنگ احساسی نفرین را فزون‌تر می‌سازد. از پربسامدترین ساختارهای زبانی لعن و نفرین در زبانهنگ ایرانی «لعنت بر ...» / «بر ... لعنت» است. در زورخانه‌ها به هنگام دعا، نفرین، التماس دعا، تمنای بخشش این صورت‌ها به صورت شعر و همراه با موسیقی ادا می‌شوند. ورزش زورخانه‌ای یگانه ورزش سنتی ایرانی است که با مراسم دعاخوانی خطاب به خداوند و پیامبر او همراه است. پربسامدترین صورت‌های لعن و نفرین و درخواست بخشش ساختارهای نحوی «بر ... لعنت» است

بر بد لعنت!	[Будь прокляты враги!]
بر بد و بدخواه لعنت!	[Будь прокляты недоброжелатели!]
بر حسود و بخیل لعنت!	[Будь прокляты завистники!]
بر دشمن خدا و رسول لعنت!	[Будь прокляты скупцы и]

(به نقل شفاهی از: احمد تمیم‌داری). [!богоненавистники]

ایران کشور خورشید و آفتاب است و از این روی «سایه» نقش مهمی در ادبیات فارسی دارد. گرمای خورشید می‌تواند موجب هلاک شدن مردمان شود و سایه، ناجی زندگی انسان-هاست. پس در کاربردشناختی ادبی، واژه «سایه» در زیاهنگ ایرانیان از بسامد بالایی برخوردار است: در زیر سایه کسی بودن [находиться по чьей-то тени]؛ سایه کسی از سر کسی کم نشدن [желание всегда быть под тенью кого-н]. این دو عبارت حامل معنای آرزوی توجه و مهربانی و نیکی و خیر از سوی مخاطب کلامی به گوینده است. عبارت‌های سایه به (بر) سر کسی/افکندن (فکندن، آوردن) [поставить свою тень на чью-то голову] означает обращать внимание и делать чью-то тень быть над [добро кому-н головой кого-н] در معنای حامی دائمی و یار و یاور کسی بودن هستند. عبارت سایه‌تان سنگین شده است. [Ваша тень стала тяжелой]. در معنای طنز به کار می‌رود و در موقعیت تعارف و تاکید گوینده بر آنکه این اواخر توجه مخاطب به وی کم شده است. به عکس اگر قصد گوینده دور کردن مخاطب کلامی از محیط خود باشد، در آن صورت مفهوم «سایه» می‌تواند در ساختارهای آرزوی غیرخیر (لعن) برای او شکل گیرد:

برای‌های زیاهنگ روسی	برای‌های زیاهنگ ایرانی
Пожалуйста, предоставьте мне свободу! Перестаньте меня опекать! Оставьте меня в покое!	لطف بفرما سایه‌ات را از سر ما کم کن. (در زبان ادبی)
Может быть, ты уже не будешь мной руководить! (не будешь мне указывать) Хватит меня опекать! Оставь меня в покое!	می‌شود سایه‌ات را از روی سر ما کم کنی؟

(به نقل شفاهی از: آ.آ. پولیشوک؛ احمد تمیم‌داری).

پیوست

عناوین مقالات صاحب کرسی پیشنهادی در موضوع

مقالات علمی پژوهشی

مریم شفق. بیان «سازگاری» در پاسخ به کنش گفتاری امری ارشادی "پیشنهاد" در محیط کلامی روسی پژوهش های زبانشناختی در زبان های خارجی. دوره ۴، شماره ۱، تابستان ۱۳۹۳، صص ۸۲-۶۳؛

Шафаги Марьям. Прямое и косвенное выражение речевого акта «Прощания» в русской культурной среде// The Iranian Association of Russian Language and Literature: Тегеран, 2016. с.: 113-132
[مریم شفق. بیان مستقیم و غیرمستقیم کنش گفتاری «خداحافظی» در محیط کلامی روسی // انجمن ایرانی زبان و ادبیات روسی: تهران، ۲۰۱۶: صص ۱۱۳-۱۳۲]

مقالات ISI

Шафаги Марьям, В.Б.Иванов. Речевой акт «просьба» в ее прямом значении в русском и персидском языках. Журнал «филологические науки».-М.: № 1. 2019 -с.: 22-28
[مریم شفق، و.ب.ایوانف، کنش گفتاری «درخواست» در معنای مستقیم آن در زبان های روسی و فارسی. مجله «علوم فیلولوژی». - مسکو: شماره ۱. ۲۰۱۹. صص ۲۸-۲۲.]

Моради Марьям, Шафаги Марьям , Благодарность и передача эмпатии: персидско-русские параллели. Журнал «филологические науки».-М.: № 1, 2022 .

[مریم مرادی، مریم شفق، تاتيانا گاریاچکفسکایا. سپاسگزاری و انتقال همدلی: برابری های فارسی و روسی. مجله «علوم فیلولوژی». مسکو: شماره ۱، ۲۰۲۲.]

مقالات اسکوپوس

مریم شفق. کنش گفتاری «وعده» و «وعده» در گفتار سیاسی. نشریه جستارهای زبانی. شماره ۲ / تابستان ۱۳۹۲، صص ۱۵۸-۱۴۱؛

اهمیت فراگیری فرمول‌های کنش‌های گفتاری محیط... ۴۱۰

مریم شفق. احمد تمیم داری. بررسی مشخصه‌های کنش گفتاری معذرت خواهی با مخاطب خداوند (توبه) در زبان‌های فارسی و روسی. نشریه جستارهای زبانی. دوره ۶، شماره ۵، پیاپی ۲۶، آذر و دی ۱۳۹۴، صص ۳۰۴-۲۸۵؛

مریم شفق. مهدی محمدیگی. کنش گفتاری «تعریف و تمجید» در محیط‌های فرهنگی کلامی روسی و فارسی. نشریه جستارهای زبانی. ۱۴۰۰

مقالات ВАК (واک) – مجلات مورد تأیید وزارت علوم و آموزش عالی فدراسیون روسیه)

Шафаги Марьям. *Коммуникативно-прагматический анализ речевого жанра «покаяние» в русском языке (с позиции носителя персидской культуры) // Международный аспирантский вестник (Русский язык за рубежом): Изд-во «Отраслевые ведомости». – М., 2010. – № 1–2. – с. 110–116;*

[مریم شفق. تحلیل ارتباطی و کاربردشناختی سبک کلامی «توبه» در زبان روسی (از موضع بومی فرهنگ فارسی) // پیک بین الملل دکتری (زبان روسی در خارج از روسیه): انتشارات Otralevye vedomosti. مسکو: ۲۰۱۰، شماره ۱-۲، صص ۱۱۶-۱۱۰.]

Шафаги Марьям. *Анализ речевого акта извинения при нарушении прагматических постулатов общения // Международный аспирантский вестник (Русский язык за рубежом): Изд-во «Отраслевые ведомости». – М., 2010. – № 3–4. – с. 85–89;*

[مریم شفق. تحلیل کنش گفتاری معذرت خواهی هنگام نقض راهکارهای کاربردشناختی معاشرت // یک بین الملل دکتری (زبان روسی در خارج از روسیه): انتشارات Otralevye vedomosti. مسکو، ۲۰۱۰، شماره ۳-۴، صص ۸۹-۸۵]

Шафаги Марьям. *Формирование речевых актов при помощи слов смелость, смею, осмелюсь // журнал Преподаватель XXI в., МПГУ. – М., 2015. – № 3. Часть 2. – с. 405–408.*

[مریم شفق. شکل‌گیری کنش‌های گفتاری به کمک واژگان «شجاعت»، «جرات می‌کنم»، «به خودم جرات می‌دهم». مجله استاد قرن بیست و یکم، دانشگاه دولتی تربیت معلم

مسکو، مسکو، ۲۰۱۵، شماره ۳، بخش ۲، صص ۴۰۸-۴۰۵]

Шафаги Марьям. «Благодарность» в ситуации побуждения к выполнению просьбы // журнал Преподаватель XXI в., МПГУ. – М., 2016. № 2. Часть 2. – с. 343–348.

[مریم شفق. «سپاسگزاری» در موقعیت بیان «درخواست» // مجله استاد قرن بیست و یکم، دانشگاه دولتی تربیت معلم مسکو، مسکو، ۲۰۱۶، شماره ۲، بخش ۲، صص ۳۴۸-۳۴۳]

Шафаги Марьям. Вербализация речевых актов при помощи языковых средств «рекомендовать» и «рекомендация». // журнал Преподаватель XXI в., МПГУ. – М., 2016. № 4. Часть 2. – с. 389–397.

[مریم شفق. به کلام درآمدن کنش‌های گفتاری به کمک ابزار زبانی «توصیه کردن» و «توصیه» / مجله استاد قرن بیست و یکم، دانشگاه دولتی تربیت معلم مسکو، مسکو، ۲۰۱۶، شماره ۴، بخش ۴، صص ۳۹۷-۳۸۹]

Шафаги Марьям. Языковые средства проявления вежливости в ответной реплике на речевой акт «скромность» // журнал Преподаватель XXI в., МПГУ. – М., 2020. № 3, 2020. – с. 378–390.

[مریم شفق. ابزار زبانی اظهار ادب در پاسخ به کنش گفتاری «تواضع» // مجله استاد قرن بیست و یکم، دانشگاه دولتی تربیت معلم مسکو، مسکو، ۲۰۲۰، شماره ۳، صص ۳۹۰-۳۷۸]

Шафаги Марьям, Загидуллина М. В., Церемония как речевой жанр в аспекте эмотивности (на материале персидского и русского языков). Вестник Челябинского государственного университета. 2020. № 3 (437). Филологические науки. Вып. 120. С. 130–138 .

مریم شفق، م. و. زاگیدوللینا. رسوم و تعارفات بسان سبک کلامی در بعد احساسی (بر پایه مواد زبان‌های فارسی و روسی). پیک دانشگاه دولتی چلیابینسک. ۲۰۲۰، شماره ۳ (۴۳۷)، علوم فیلولوژی. ۱۲۰. صص ۱۳۸-۱۳۰]

Шафаги Марьям, Полищук А.И. Речевой жанр «мольба» в русской и персидской коммуникаивных ситуациях. Вестник Челябинского государственного университета. 2021. № 4 (450). Филологические науки. Вып. 124. С. 167-172 .

اهمیت فراگیری فرمول‌های کنش‌های گفتاری محیط... ۴۱۲

[مریم شفق، آ.ای. پولیشوک، سبک کلامی «التماس» در موقعیت‌های ارتباطی روسی و فارسی. پیک دانشگاه دولتی چلیابینسک. ۲۰۲۱. شماره ۴ (۴۵۰)، علوم فیلولوژی ۱۲۴. صص ۱۶۷-۱۷۲]

Шафаги Марьям. Свободно-конструируемые реплики, выражающие «несогласие» (спозиции носителя персидского языка).// журнал Преподаватель XXI в., МПГУ. – М., 2021. № 2 – с. 303–315.
[مریم شفق، پاسخ‌های دارای ساختار آزاد بیان کننده «عوم موافقت» (از موضع گویشور زبان فارسی). // مجله استاد قرن بیست و یکم. دانشگاه دولتی تربیت معلم مسکو-مسکو، ۲۰۲۱، شماره ۲، صص ۳۰۳-۳۱۵]

Шафаги Марьям. *Некоторые случаи ретроспекции и проспекции ручевого акта «извинение» в русском языке*// Слово. Грамматика. Речь: издательство Московского университета.-М., 2010.-выпуск XII.-с. 82-92.

[مریم شفق، برخی موارد پس‌آیندی و پیش‌آیندی کنش گفتاری «معدرت‌خواهی» در زبان روسی // کلمه، دستور زبان، کلام: انتشارات دانشگاه مسکو. مسکو، ۲۰۱۰، صص ۹۲-۸۲]

Шафаги Марьям, Годрати Асгар. Гостевой этикет и приглашение-церемония в иранской и русской лингвокультурах. Вестник Челябинского государственного университета. 2022. № 1. Филологические науки.

[مریم شفق، اصغر قدرتی. آداب معاشرت میهمان‌داری و دعوت و تعارف در محیط کلامی فرهنگی ایرانی و روسی. پیک دانشگاه دولتی چلیابینسک. ۲۰۲۲، شماره ۱، علوم فیلولوژی]

Шафаги Марьям, Зотова Ю.А. Концепт «честь» в этикетных речевых актах русского и персидского языков. Журнал «Русский язык за рубежом», 2022. С.:

کنفرانس‌های بین‌المللی

Шафаги Марьям. *Коммуникативно-прагматические аспекты извинения в русской и персидской культурах.* (с.: 632) IV международный конгресс исследователей русского языка, Русский язык: исторические судьбы и современность, Москва

МГУ, 20-23 марта 2010.

[مریم شفق. جنبه‌های ارتباطی و کاربردشناختی معذرت‌خواهی در فرهنگ‌های روسی و ایرانی. (ص ۶۳۲). کنگره بین‌المللی پژوهشگران زبان روسی، زبان روسی: سرنوشت تاریخی و اکنون، مسکو، دانشگاه دولتی مسکو، ۲۳-۲۰ مارس ۲۰۱۰.]

Шафаги Марьям. Речевой акт «предложение» в русском лингвокультурном обществе. (с: 191-195). Современные направления и приемы в практике обучения русскому языку как иностранному в персоязычной аудитории. Сборник материалов международного форума, Москва-Тула, 1-3 декабря 2014 .
[مریم شفق، کنش‌گفتاری «پیشنهاد» در جامعهٔ زبانی فرهنگی روسی. (صص ۱۹۵-۱۹۱).

جهت‌گیری‌ها و روش‌های نوین در تدریس زبان روسی به عنوان زبان خارجی در کلاس درس ایرانیان. مجموعه مقالات همایش بین‌المللی، مسکو-تولا، ۳-۱ دسامبر ۲۰۱۴.]

Шафаги Марьям. Обращение по имени в межкультурной коммуникации (иранской и русской). (с: 277-279) XI Международная научно-практическая конференция «Русский язык как иностранный: прошлое, настоящее, будущее». Сборник материалов.-М.: Форум, 2015.

[مریم شفق، خطاب با نام در ارتباط میان فرهنگی (ایرانی و روسی)]. (صص ۲۷۷-۲۷۹). یازدهمین کنفرانس بین‌المللی علمی و عملی «زبان روسی به عنوان زبان خارجی: گذشته، امروز، فردا»، مجموعه مقالات. مسکو، ۲۰۱۵.]

Шафаги Марьям. Сравнительный анализ формул «просьбы» в русском и персидском языках. Всероссийская научно-методическая конференция языковых вузов и факультетов «Обеспечение устойчивого развития лингвистического образования». -М.: МГЛУ, 2017

[مریم شفق، تحلیل مقایسه‌ای «درخواست» در زبان‌های روسی و فارسی. کنفرانس سراسری علمی و متدیک مراکز آموزش عالی و دانشکده‌های زبان. «تامین رشد پایدار آموزش زبانشناسی». مسکو، دانشگاه دولتی زبانشناسی مسکو. ۲۰۱۷.]

Шафаги Марьям. Жанр «проклятие» и его семантические разряды в русском и персидском языках. Горизонты современной рустетики.

اهمیت فراگیری فرمول‌های کنش‌های گفتاری محیط... ۴۱۴

Материалы международной научной конференции, посвященной 90-летию юбилею академика В.Г. Костомарова. Государственный институт русского языка им. А.С.Пушкина. Россия. Москва, 30-31 января 2020 г., с.: 702-705

[مریم شفقی، سبک «نفرین» و گروه‌های معنایی آن در زبان‌های روسی و فارسی. افق روسیه - شناسی معاصر. مواد کنفرانس علمی بین‌المللی به مناسبت ۹۰ سالگی آکادمیک و.گ. کاستاماروف. انستیتو دولتی زبان روسی بنام آ.س. پوشکین، روسیه، مسکو، ۳۰ و ۳۱ ژانویه ۲۰۲۰، صص ۷۰۵-۷۰۲.]

Шафаги Марьям. Речевой акт «пожелание» и его взаимодействие с другими речевыми актами (на материале русского и персидского языков). Языки и культуры в эпоху глобализации: особенности функционирования, перспективы развития и взаимодействия. РУДН. 22 апреля 2021. С. : 381-388

[مریم شفقی، کنش گفتاری «آرزو» و تأثیر متقابل آن با دیگر کنش‌های گفتاری (بر پایه مواد زبان‌های روسی و فارسی). زبان‌ها و فرهنگ در عصر جهانی شدن: ویژگی‌های نقشی و دورنمای گسترش و تأثیر متقابل. دانشگاه دولتی دوستی ملل. ۲۲ آوریل ۲۰۲۱. صص ۳۸۸-۳۸۱.]

تألیف کتاب

شفقی مریم. معذرت خواهی در کلام روسی (زبان شناسی معاشرت). تهران: انتشارات علم و دانش، ۲۰۱۰.

شفقی مریم. کنش‌های گفتاری خوش آمدگویی، تبریک، آرزو، سپاسگزاری، خدا حافظی در محیط کلامی روسی. تهران: علم و دانش، ۱۳۹۴.

نتیجه گیری

کرسی «لزوم تدریس واحد درسی با محتوی فرمول‌های کنش‌های گفتاری روسی به دانشجویان ایرانی مقطع کارشناسی» لزوم تدوین کتاب و مواد آموزشی فرمول‌های کنش‌های گفتاری روسی برای فارسی‌زبانان را برای مقطع کارشناسی پیشنهاد دارد. مقالات نگاشته

شده توسط صاحب کرسی می‌تواند زمینه تدوین چنین کتابی باشد. این کتاب آموزشی می‌تواند علاوه بر اینکه مورد استفاده فارسی‌زبانانی که در حال فراگیری روسی هستند قرار گیرد، می‌تواند رویکرد آموزشی زبان فارسی برای روس‌زبانانی که فارسی می‌آموزند به خود بگیرد. کتاب آموزشی پیشنهادی را می‌توان برای واحدهای درسی «مقدمه‌ای بر نحو زبان روسی»، «نگارش پیشرفته»، «تحلیل دستوری متن» به کار گرفت.

منابع و مآخذ

- Ангелова М.М. "Концепт" в современной лингвокультурологии / М.М. Ангелова // Актуальные проблемы английской лингвистики и лингводидактики. Сборник научных трудов. Выпуск 3. - М., 2004. - С. 3-10.
- Балакай А.Г. Толковый словарь русского речевого этикета / А.Г. Балакай. - М.: Астрель и др., 2004. - 681 с.
- Винантова И.В., Структурно-синтаксические закономерности выражения речевого акта «приглашение (в гости)» в русском языке. Филологические науки, Вопросы теории и практики. Тамбов: Грамота, 2010. № 3 (7). С. 41-44.
- Караулов Ю.Н. Русский язык и языковая личность.-М.: Наука, 1987.- 264 с.
- лингвистический энциклопедический словарь (ЛЭС).-М.: Советская энциклопедия, 1990.-685 с.
- Мирошникова О.Х., Бермус А.Г. Статус и методологические принципы лингвокультурной педагогики высшей школы // Интернет-журнал «Мир науки» 2017, Том 5, номер 1 <http://mir-nauki.com/PDF/31PDMN117.pdf> (доступ свободный). Загл. с экрана. Яз. рус., англ.
- Стернин И.А., О понятии лингвокультурной специфики языковых явлений. Язык. Словесность. Культура. 1`2011. С.: 8-22.
- Фаткуллина Ф.Г., Лингвокультурология и лингвокультура: соотношение понятий. Казанский лингвистический журнал, 2020, том 3, № 1. С.: 102-112.

Федоров М.А., Термин «лингвокультура» в аспекте теории культуры. Вестник Бурятского государственного университета. 6(2)/2014. С.: 83-86

Формановская Н.И., Русский речевой этикет. Лингвистический и методический аспекты.-М.: Русский язык, 1982.-126 с.

Шафаги Марьям, Загидуллина М. В., Церемония как речевой жанр в аспекте эмотивности (на материале персидского и русского языков). Вестник Челябинского государственного университета. 2020. № 3 (437). Филологические науки. Вып. 120. С. 130—138.

Юрина Е.А., Грекова М.В., Культурологический комментарий в «словаре русской кулинарной метафоры» (на материале тематической группы «молочные продукты»). Язык и культура, 2014. С.: 126-143.

به سرپرستی انوری حسن. فرهنگ بزرگ سخن. جلد هفتم، شامل حروف ل، م. تهران: انتشارات سخن، ۱۳۸۱.

پیشقدم، رضا. معرفی «زبان‌نگ» به عنوان ابزاری تحول‌گرا در فرهنگ کاوی زبان. فصلنامه مطالعات زبان و ترجمه دانشکده ادبیات و علوم انسانی، علمی پژوهشی، شماره چهارم، زمستان ۱۳۹۱. صص ۶۲-۴۵.

پیشقدم، رضا. ابراهیمی، شیما. بررسی تأثیر الگوی تدریس مبتنی بر «هیجامد» بر هو ش فرهنگی زبان آموزان غیرفارسی زبان. فصلنامه علمی - پژوهشی زبان پژوهی دانشگاه الزهراء (س). سال دوازدهم، شماره 35، تابستان ۱۳۹۹. صص ۸۲-۵۵.

جعفری فاطمه. غیائی زراچ ابوالقاسم. تعارف و روابط اجتماعی ایرانیان: مطالعه موردی تعارف در آموزش زبان فارسی به عنوان زبان دوم. زبان فارسی و گویش های ایرانی. سال سوم. دوره اول. بهار و تابستان ۱۳۹۷. شماره پیاپی ۵. صص ۱۱۲-۹۳